

List izhaja vsakih 25 dni, polletna 500 lit, ulica Montecch degli Abruzzi 3, Dopisi se dostavljajo rokopi in slik za vsak milimet POSTNINA PLACANA V GOTOVINI - SPED. POST. NARODNA IN STUDIJSKA KNJELNICA VIA GEPPA 9 TRIESTE TS

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S. T. O.

TRST - SOBOTA, 9. OKTOBRA 1954

CENA 20 LIR

Slovinci!

Združimo se v obrambi narodnih pravic in proti škvadrastičnim napadom!

OGOLJUFANJE VAŠE SVOJE PRAVICE PO SRAMOTNEM IZDAJSTVU TITOVE VLADE

Enotno nadaljujmo borbo za uveljavitev mirovne pogodbe in narodno enakopravnost!

Celotno besedilo vseh listin, podpisanih 5. oktobra v Londonu - Gen. Winterton in gen. De Renzi sta se dogovorila o podrobnostih predaje oblasti - Včeraj so začele odhajati ameriške čete - Italijanskih čet in ladij ne bo še en teden

V torek popoldne, po londonskem času, so zastopniki Zdrženih držav, Velike Britanije, Jugoslavije in Italije podpisali posebni rezidenci angleškega zunanjega ministra Edena sporazum o delitvi Svobodnega tržaškega ozemlja. Glavno ime, nazvano »Spomenica o sporazumu«, so podpisali za londonski poslanik Manlio Brosio, za Združeno kraljevstvo pomočnik podtajnika za zunanje zadeve Geoffrey Harri-son, za Zdržene države ameriški komisar v Avstriji Wellyn Thompson in za Jugoslavijo veleposlanik v Londonu dr. Vladimir Velebit. Predstavnika Jugoslavije in Italije sta nato podpisala drugo pogodbo, takozvano »Posebni sporazum«, s katerim se urejajo pogoje za izvedbo predpisa narodnih manjšin, ki pridejo pod eno ali drugo državo. Oba zastopnika sta si izmenjala vsak po tri pismeni sicer glede ureditve predpisa tržaške svobodne lugalne postavitev konzularpredstavnosti v Trstu in v zvezi s tem glede vraščanja kulturnih domov. (topografske karte, ki je priložna sestavni del spomenice, izhaja, da pride pod

Vse listine glede sporazuma so napisane samo v angleškem jeziku, kar najjasneje izpričuje popolno podrejenost Beograda in Trsta volji anglo-ameriških gospodarjev. Se istega dne ob 16. uri (londonski čas) so bile vse listine istočasno objavljene v štirih prestolnicah, v Washingtonu, Londonu, Beogradu in Rimu. Poi ure kasneje se je v Kopru že sestala na prvo sejo mešana komisija, sestojeca iz predstavnikov ZVU iz Trsta in VUJA iz Kopra, ki ima nalogo določiti začasno razmejitveno črto. V sredo se je komisija sešla na novem sestanku. V torek so vlade Zdrženih držav, Velike Britanije ter Francije objavile deklaracije glede sporazuma o tržaškem vraščanju. Prvi dve sta objavili deklaracijo o enakim besedilom, Francija pa s svojim. V vseh treh deklaracijah pa se poudarja, da vlade treh zahodnih veselij ne bodo nudile nobene opore zahtevam niti Jugoslavije niti Italije po ozemlju, ki je pod suverenostjo ali upravo druge.

Izjava Komunistične partije proti razkosanju S. T. O.

Kljub soglasnemu odporu prebivalstva Svobodnega tržaškega ozemlja proti razkosanju so vlade atlantskih veselij ter rimska in beograjska vlada dosegle sporazum

Nihče izmed nas ne pozna še popolnega besedila sporazuma, zato ker je bil kot plod tajnih kupčij, sklenjen za hrbtom Tržačanov in Istranov, prezirajoč pravice svobode in demokracije. Med temi je prva pravica narodov do samoodločbe, ki je bila v tem primeru grobo kršena, kljub temu, da so vsi Tržačani soglašali v zahtevi po plebiscitu, kateri so se pridružili tudi tisti, ki so se iz vse prej kot pa narodnih in demokratičnih nagibov v zadnjem trenutku sprijaznili z barantanjem.

Poudariti hočemo, da je rešitev, ki jo predvideva sporazum slabša od tiste, ki jo je predvidevala anglo-ameriška nota od 8. oktobra — katera je že določevala razkosanje Svobodnega ozemlja — ker potrjuje monstruozno delitev ozemlja milške občine in oboja na tisoče prebivalcev teh vasi, ki so prepuščeni Titu.

Za vlade, ki so ga podpisale in za one, ki so ga sprejeli, ima sporazum trajen značaj.

Začasnost ni ne za ene ne za druge nič drugega kot preteza za slepitev žrtev, t. j. našega prebivalstva, in za špekuliranje v primernem trenutku s čustvi dveh sosednjih narodov.

Kajti nihče ni tako blazen — čeprav so še na svetu blazneži, ki sanjajo o vojnih pustolovščinah — da bi mislil na priključitev cone B k Italiji ali pa cone A k Jugoslaviji brez oboroženega spopada.

Barantanje je torej izvršeno dejstvo. Vlade v Washingtonu, Londonu, Rimu in Beogradu so ga vsilili. Našemu prebivalstvu ne preostane drugo, kot da ga začasno sprejme in se enotno bori za to, da se v novem položaju ustvari mir in da se z njim vrnejo demokratične svoboščine in nacionalne pravice, ki so bile teptane po tujem okupatorju.

S tem našim zadržanjem nočemo niti zdaleka reči, da mora prenehati borba za združitev našega Ozemlja. Nasprotno, danes se moramo bolj kot kdaj prej boriti za to združitev, do česar pa prav gotovo ne bo prišlo z neposrednim pogajanjem med dvema prizadetima vladama, temveč le, če bomo v krajevnem in mednarodnem merilu, v Italiji in v Jugoslaviji zahtevali uveljavitev mirovne pogodbe, ustanovitve Svobodnega tržaškega ozemlja, ali pa, če bo našemu prebivalstvu dana možnost, da v režimu demokracije in svobode izrazi svojo voljo s plebiscitom, ali pa potom mednarodne konference, podobne oni, ki je bila nedavno v Ženevi, katere pa bi se udeležili ne le predstavniki Italije in Jugoslavije, temveč tudi predstavniki našega prebivalstva.

Mi smo kljub vsemu zadovoljni, da odhajajo z našega Ozemlja anglo-ameriške okupacijske čete in vojaške oblasti, s katerimi nismo nikoli imeli nobenega stika. Z italijanskimi oblastmi nameravamo urediti odnose, katerih značaj je odvisen od njihovega obnašanja do tukajšnjega prebivalstva, do naših gospodarskih, političnih in nacionalnih vprašanj, do demokratičnega gibanja.

Borili se bomo ob podpori italijanskega demokratičnega in naprednega gibanja proti vsaki samovolji in pristranosti. Vztrajali bomo na značaju začasnosti položaja in zahtevali, naj se ne prepusti cone B svoji tragični usodi.

Borili se bomo za sporazum med upravama obeh con, ki naj zagotovi trajno odprtje obmejnih blokov in za svoboden prehod za ljudi in za blagovni promet. Borili se bomo za vzpostavitev demokratičnih svoboščin in nacionalnih pravic v obeh conah, zlasti za svobodo zborovanja, manifestiranja, organizacije in tiska, za ustanovitev takih pogojev, ki bodo omogočili v katerem koli trenutku ljudski plebiscit.

Borili se bomo za obrambo naše industrije, naše luke, trgovine in obrtništva, zlasti pa za zaščito delavcev, kmetov, uradnikov, ki so že itak tako prizadeti zaradi gospodarske krize.

V tem trenutku smatramo za dolžnost, da se obrnemo do demokratov cone A in da jim rečemo: »Ostanite združeni, utrdite svojo enotnost, borite se združeni za svojo blaginjo, izločite provokatorje, zagrizence, podpihvalce in nasilnike! Poslušajte glas komunistov, ki vas roti, da nadaljujete z zaupanjem borbo za bodočnost Trsta in Ozemlja!«

Prebivalcem milških vasi, ki jih zločinski sporazum tako živo zadeva v njih življenjske interese in želje, ponovno potrjujemo, da smo danes bolj kot kdaj koli blizu njih in jim zagotavljamo svojo bratsko solidarnost in svojo pomoč, obvezujoč se, da bomo nadaljevali borbo, ki smo jo skupno z njimi začeli, za združitev obeh con.

Istranom pa kličemo: »Ne obupajte! Zavedajte se, da je bodočnost v vaših rokah in ne v rokah tistih, ki so podpisali in sprejeli barantanje. Pridružite se Tržačanom v borbi za združitev obeh con!«

Naj gre naš bratski in prisrčni pozdrav italijanskemu ljudstvu, njegoveemu delavskemu razredu, ljudskim strankam, komunistični in socialistični, veliki Splošni italijanski delavski zvezi (CGIL).

Prisrčno pozdravljamo tudi v tem trenutku jugoslovanske narode, delovne ljudi in demokrate, komuniste v borbi proti titovski tiraniji, za mir, svobodo in napredek!

Zavedamo se, da nas čakajo težki trenutki in da bodo nacionalistični in titovski spletkarji še nadalje delovali z razdvajanjem in obrekovanjem. Toda naše ljudstvo je prekaljeno za borbo in bo znalo — tega se v polni meri zavedamo — postaviti jez za zaustavitev nacionalizma, ki se prav tu prikazuje v svojih najgrših oblikah.

Enotnost vseh gibanj, ki jih navdihujejo načela demokracije, vseh mož in žena, ki so dobre volje, vseh Slovencev, Hrvatov in Italijanov, ki hočejo mirno sožitje, blaginjo in mir, bo najboljši branik proti nacionalističnim poskusom.

Tržačani, Istrani! Slovani in Italijani!

Enotno nadaljujmo borbo za združitev obeh con, za uveljavitev mirovne pogodbe, za plebiscit!

Živelo bratstvo med narodi! Živel mir!

Centralni komite Komunistične partije Svobodnega tržaškega ozemlja

Izjava KP Italije

V trenutku, ko Italija prevzema upravo mesta Trsta dela njegovega Ozemlja, pošiljajo italijanski komunisti tovarišem, delovnim ljudem in vsem tržaškim prebivalcem bratski pozdrav in jim izražajo svojo toplo simpatijo. Italijanski delovni ljudje in patrioti so v vseh treh tednih letih za tržaško prebivalstvo upali v povsem enotno rešitev ter delovali, da bi bilo mogoče zajamčiti svobodo, enotnost Ozemlja in izpolnitev narodnih težav.

Po fašizmu, ki je z zatiranjem in terorjem izkopal nepremisljiv jarek med Italijani in Slovani, po zadnjem Mussolinijevem izdajstvu, ki je izročil mesto svetem, je mirovna pogodba predstavljala za Italijo težko rešitev, ki jo je bilo mogoče sprejeti le v duhu obnovljenih odnosov med ljudstvi in sodelovanju med temi narodi. Toda sklepi mirovne pogodbe se niso niti na noben način poslabšali; ni smelo biti mogoče, da bi bila Italija prisiljena prenehati kladve, ki so jo držale, docim bi se drugi odrekli svečano podpisanim obvezam.

Mirovna pogodba je jamčila enotnost Svobodnega tržaškega ozemlja, odhod jugoslovanskih čet iz cone B in angleških čet iz mesta Trsta in cone A. Pravico tamkajšnjemu prebivalstvu, v večini italijanskemu, da se svobodno upravlja in živi ob popolnem sodelovanju vseh demokratičnih in narodnih pravic. Ustanovitve Svobodnega tržaškega ozemlja v celoti bi bila mogoča pomeniti prvi korak za svobodno odločitev prebivalstva in za mirno rešitev, doseženo s pristankom vseh narodov in v spoštovanju ljudske volje. Zaradi tega so komunisti in italijansko delovno ljudstvo vedno zahtevali, naj tuje čete zapustijo področje obeh con, naj bodo Tržačani svobodni, naj se jim prizna njihova pravica, da izrazijo svojo voljo s pomočjo plebiscita in končno, naj se ti cilji dosežejo s pomočjo mirolnih pogajanj drugo zainteresirano stranjo.

Klerikalne vlade so pa rajše z ene strani napravile tržaškega vprašanja sredstvo za njihovo politiko razdvajanja in deželi, dočim so z druge strani sprejemale mirne rešitve, ki so se od časa do časa zdele bolj koristne interesom Angležev in Amerikancev. Na predvečer 8. aprila 1948 je Kršćanska demokracija prevzela Italijansko vihtež zloglasno tristransko noto, v kateri so zavezali, vedoč, da lažejo, sivočeno objubljali povrnitev vsega tržaškega ozemlja Italiji. Ko je postala dolgotrajna sleparija končno nemogoča, so to objubilo spremenili v poljubno povrnitev vse cone A v pričakovanju pogajanj cone B, zasedeno po Jugoslaviji. Poslanska zbornica je s toglasnim sklepom obvezala vlado, da zahteva plebiscit in da ne sprejme ponižujočega barantanja ter razdelitve, ki bi bila pogubna za prebivalstvo istrskega področja. Soglasnost italijanskih strank se je izražala v Trstu v globoki tesnobi in soglasni odklonitvi vsake rešitve, ki bi dokončno razdelila Ozemlja ne samo žrtvovale interese istrskega prebivalstva, temveč bi tudi otežila in skoraj onemogočila življenje mesta.

Danes je vlada Scelbe in Saragata, pokoravajoč se obvezam Angležev in Amerikancev, prezirajoč najsvetše obveze in prevarivši upe ljudstva, podpisala najhujši neugoden sporazum, ki bi ga bilo mogoče skleniti, zaključila z novo kapitulacijo žalostno dobo zunanje politike, ki pozablja na interese in dostojanstvo italijanskega naroda.

S to pogodbo se ne samo dokončno uresničuje razkosanje Svobodnega ozemlja, temveč se sama cone A tudi odkrjuje, tako da se novi begunci pridružujejo tistim, ki so morali zapustiti svoje domove in svojo zemljo v teh letih, in tem prebivalcem se brutalno odreka demokratična pravica do plebiscita. Italijanski komunisti ponovno razgaljajo protinacionalno politiko skupin, ki so se vdinjale ameriškeemu imperializmu, obsojajo vladno odločitev, da prelomi obzoro za rešitev tržaškega vprašanja na podlagi soglasnega sklepa parlamenta izražajo svojo solidarnost s prebivalstvom, ki je prisiljeno na izselitev ali pa je izgubilo upanje, da se kdaj povrne na svoje domove. Barantanje in odpoved, težka situacija, v kateri so se znašli begunci in sami tržaški prebivalci, predstavljajo nov dokaz, kako sta politika podčinstvo in tujec in razkol v notranjosti dežele pogubni za interese domovine. Ta nova napaka, ki jo tako drago plačujejo Tržačani in Italijani, mora služiti kot svečano opozorilo, da se poiskje pot nove zunanje politike, da se začne borba za mednarodno pomiritve in evropsko sodelovanje in se uresneča s hladno vojno in diskriminacijo med Italijani. Tržaškimi delovnim ljudem, italijanskimi in slovenskimi prebivalcem Tržaškega ozemlja in beguncem objavljamy naš pozdrav in jih pozivamo, naj se čvrsto združijo z vsemi Italijani v borbi za svobodo, neodvisnost in

TAJNISTVO KOMUNISTIČNE PARTIJE ITALIJE

Spomenica o sporazumu

1. Spricho dejstva, da se je uveljavitev Mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanaša na Svobodno tržaško ozemlje, pokazala za nemogočo, so vlade Zdrženega kraljevstva, Zdrženih držav in Jugoslavije vršile vojaško okupacijo in upravo v coni A in B Tržaškega ozemlja. Ob priliki podpisa pogodbe ni bil namen, da bi te odgovornosti obdržale drugačen značaj razen začasnega, in vlade Italije, Zdrženih držav, Zdrženega kraljevstva in Jugoslavije, kot dežele, ki se jih to predvsem tiče, so se nedavno skupno posvetovale, da bi pretresele načine za odpravo sedanjega nezadovoljujočega položaja. Kot rezultat tega so se omenjene vlade sporazumele o sledečih praktičnih ukrepih.

2. Čim bo ta Spomenica o sporazumu podpisana, in mejni popravki, ki jih isti predvideva, izvršeni, bodo vlade Zdrženega kraljevstva, Zdrženih držav in Jugoslavije ukinile

vojaško upravo v conah A in B Tržaškega ozemlja. Vladi Zdrženega kraljevstva, Zdrženih držav bosta umaknili svoje vojaške sile s področja severno od nove meje in bosta predali upravo tega področja italijanski vladi. Italijanska in jugoslovanska vlada bosta raztegnili svojo civilno upravo na področja, za katera bosta odgovorni.

3. Mejni popravki, omenjeni pod točko 2, se bodo izvršili na temelju mape v prilogi I. Začasna razmejitvena črta, ki jo izvršena po Zavezniki vojaški upravi in jugoslovanski vojaški upravi, čim bo podpisana ta Spomenica o sporazumu, vsekakor pa v roku treh tednov od dneva podpisa. Italijanska in jugoslovanska vlada bosta takoj imenovali razmejitveno komisijo, da bi se določila točna določitev meje v skladu z mapo v prilogi I.

4. Italijanska in jugoslovanska vlada sta sporazumni, da bosta uveljavili Posebni statut, ki ga vsebuje priloga II.

5. Italijanska vlada se obvezuje, da bo ohranila v Trstu prosto luko, skladno z določbami členov 1-20 priloge VIII Mirovne pogodbe z Italijo.

6. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da ne bosta podvezeli nobenih pravnih ali upravnih ukrepov za sodni pregon ali diskriminacijo proti osebi ali imovini katerega koli prebivalca področja, ki pride pod njihovo civilno upravo na temelju te Spomenice o sporazumu, zaradi pretekle politične dejavnosti v zvezi z rešitvijo vprašanja o Svobodnem tržaškem ozemlju.

7. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da v roku dveh mesecev od dneva podpisa te Spomenice o sporazumu, vstevši olajšave za gibanje prebivalstva obmejnih področij čez mejo po kopnem in po morju v cilju normalnih trgovskih in drugih dejavnosti in v cilju prevoza in prometa. Ta sporazum bo obsegal Trst in področje, ki so prej živele na enem od teh področij, a ki se ne nameravajo vrniti na isto, in osebami, ki sedaj žive na enem od področij, a ki se bodo v roku enega leta od dneva podpisa te Spomenice o sporazumu odločile da to bivaliče zapuste, dovoljeno odnesti svoje premičnine in prenesti svoje imovine. Nikake uvozne niti izvozne carine, kakor

nikakršne druge pristojbine ne bodo naložene v zvezi s selitvijo te imovine. Osebam, ne glede na to, kje bodo stanovale, ki se odločijo prodati svoje premičnine in nepremičnine v roku dveh let od dneva podpisa te Spomenice o sporazumu, bodo deponirale zneske, realizirane od prodaje te imovine, na posebnih računih pri Narodnih bankah Italije in Jugoslavije. Saldo med tema dvema računoma bo likvidiran od strani obeh vlad ob zaključku dvoletne dobe. Brez škode za neposredno izvršitev določb iz te točke se italijanska in jugoslovanska vlada obvezujeta, da bosta sklenili podoben sporazum v roku šest mesecev od dneva podpisa te Spomenice o sporazumu.

9. Ta Spomenica o sporazumu bo javljena Varnostnemu svetu Zdrženih narodov.

MANLIO BROGIO GEOFFREY W. HARRISON LLEWELLYN E. THOMPSON VLADIMIR VELEBIT

Slovinci! Ne pozabimo, kako nas je Tito prodal

Vse za interese vojnih pustolovcev in spletkarjev

S podpisom svojega poslanika, znanega angleškega špijona Vladimira Velebita je Tito v torek, 5. oktobra 1954, zapечатil svoje sramotno barantanje. S tem je prodal Seclbovi Italiji 80.000 tržaških Slovencev, jih opral narodne enakopravosti, zagotovljene v mirovni pogodbi, samo da bi ustregel svojim ameriškim gospodarjem in olajšal njihove vojne načrte z našim Ozemljem.

Zgodovina titovskega izdajstva se začne že 10. februarja 1947, ko je Kardelj (istotako kot De Gasperijeva vlada) ob podpisu mirovne pogodbe z Italijo izjavil:

„Jugoslavija se kljub podpisu mirovne pogodbe ne odpoveduje zahtevanim ozemljem, ki so po pogodbi pripadla STO ali Italiji“.

Prezirajoč mirovno pogodbo in na liniji zahodne tripartitne note je 22. marca 1948 tedanji jugoslovanski zunanji minister Simić rekel:

„Tržaško vprašanje se lahko reši le z neposrednim sporazumom med Italijo in Jugoslavijo“.

„Poročevalec“ od 11. septembra 1951 objavlja intervju Tita:

„Mi smo proti združitvi obeh con. Smo zato, da pride do sporazuma med Jugoslavijo in Italijo, vendar na podlagi statusa quo. Oni zahtevajo več, kot lahko dobe. Lahko dobe Trst“.

20. avgusta 1952 je Tito novinarjem dejal:

Sodim, da je najboljši naš predlog o kondominiju... MI NISMO APRIORI PROTI DELITVI“.

V prvi polovici novembra 1952 je Tito v intervjuu novinarju Sulzbergerju izjavil:

„...Jugoslavija bi bila kljub svojemu zadnjemu predlogu za skupno upravo pokrajine popolnoma pripravljena vzeti kot podlago za diskusijo z Italijo možno delitev ki bi temeljila na prepustitvi večjega dela cone B Jugoslaviji s kakšnim etnografskim popravkom“.

Bebler v Trstu 2. julija 1953:

„Jugoslavija... predlaga danes, ker ni bila uresničena mirovna pogodba, kondominij in v skrajnem primeru eventualno delitev...“.

6. septembra 1953 Tito na Okroglici:

„Danes je mirovna pogodba za nas, kakršna je, skoroda nemogoča in bi jo morali v marsičem spremeniti. PREDNOST INTERNACIONALIZACIJE BI BILA V TEM, DA BI BILA UMETNA TVORBA, KOT JE STO, LIKVIDIRANA“.

Kmalu za tem se je začelo premikanje italijanskih in jugoslovanskih čet na mejo. Z obeh strani so žugali in rožljali z orožjem. Toda ob hlapca imperialistov sta se kmalu pomirila, ker je bilo treba gledati predse na interese atlantske zveze, kar je dovolj jasno pokazal Tito v svojem govoru, ki ga je imel 10. oktobra v Leskovcu, to je dva dni po objavi anglo-ameriške note:

„...Naj bi se ustanovili dve avtonomni enoti, cona B z vsem zaledjem Trsta, z vsem ozemljem cone A... Naj bo enota pod suverenostjo Jugoslavije in to recimo za določeno dobo, recimo za deset ali več let. Samo mesto Trst pa naj bo za isti čas prav tako avtonomna enota pod suverenostjo Italije... To bi bila neka znosna rešitev“.

Dosledno stališče Sovjetske zveze

Izmed velesil, ki so podpisale mirovno pogodbo z Italijo, je Sovjetska zveza edina, ki je v sedmih letih od podpisa odločno in dosledno branila STO in njegovo urejalstvo. Dočim so vlade ZDA, Anglije, Italije in Jugoslavije že kmalu po podpisu mirovne pogodbe jasno dokazale, da ne nameravajo spoštovati prevzetih obveznosti, je Sovjetska zveza na vseh mednarodnih forumih neštokrat odločno protestirala proti grobim kršitvam mirovne pogodbe ter vedno zahtevala ustanovitev STO in izvajanje določb mirovne pogodbe.

Prvokrat je postavila Sovjetska zveza svojo zahtevo v Varnostnem svetu dne 12. avgusta 1948 in sicer potem svojega delegata Jakoba Malika.

Dne 17. februarja 1949 je Malik sporočil, da sprejema SZ kandidaturu švicarskega polkovnika Flueckingerja, ki so ga zapadne velesile predlagale za guvernerja.

Dne 7. marca 1951 je sovjetski zastopnik Malik predlagal, da se vpiše na dnevni red konference namesnikov zunanjih ministrov štirih velesil tudi točka o izvedbi mirovne pogodbe z Italijo, ki se tiče tržaškega vprašanja.

Dne 14. oktobra 1952 se je na otvoritveni seji OZN Gromiko postavil proti vpisu avstrijskega vprašanja na dnevni red. Pri tem je poudaril, da se to vprašanje lahko reši le, ako bodo zahodne velesile uveljavile mirovno pogodbo z Italijo, kar se tiče STO.

Pei dni po objavi oktobrskega diktata je sovjetski predstavnik v OZN Višinski zahteval takojšnje sklicanje Varnostnega sveta za razpravo o tržaškem vprašanju. Za guvernerja STO je predlagal švicarja Flueckingerja.

Dne 15. oktobra 1953 je na pobudo SZ Varnostni svet razpravljal o tržaškem vprašanju. Višinski je razkrinkal anglo-ameriško noto ter izjavil, da edino le ustanovitev STO lahko reši tržaško vprašanje in mir v tem delu Evrope.

Ob tej priliki je dejal med drugim:

„Dolžnost Varnostnega sveta je, da se vrne k določbam mirovne pogodbe z Italijo, določbam, ki so bile sprejete v korist miru po skrbnem preučevanju. Sovjetska zveza ne bo nikoli dovolila, da bi postala skrivna kršitve mirovne pogodbe z Italijo in ne bo nikoli priznala rešitve tržaškega vprašanja izven te pogodbe, rešitve, ki bi bila sprejeta z enostran-

skim ukrepom ali pa z ukrepom štirih ali petih držav,“

Na seji Varnostnega sveta, ki je sledila 20. oktobra 1953 je Višinski izjavil, da je SOVJETSKA ZVEZA PRIPRAVLJENA SPREJETI ZA GUVERNERJA KAKRŠNEGA KOLI KANDIDATA“.

Na naslednji seji, in sicer 2. novembra, je Višinski še enkrat jasno povedal stališče Sovjetske zveze, ko je dejal, da ne bo mogla nikoli priznati kršitve mirovne pogodbe z Italijo v njenih določilih, ki se tičejo STO, in da je zato edini izhod iz sedanjega položaja, ki se je ustvaril s tržaškim vprašanjem, ustanovitev STO in imenovanje guvernerja.

Razen odločnih borb, ki jih je vodila SZ skozi vsa leta v Varnostnem svetu OZN, pa je sovjetska vlada v sedmih letih poslala velesilam, ki so kršile mirovno pogodbo in spletkarje proti STO vrsto uradnih protestov, kot:

Noto z dne 20. aprila 1950, v kateri zahteva izvajanje določb glede časnega režima na STO, takojšnje imenovanje guvernerja, ustanovitev časnega vladnega sveta, določitev datuma, s katerim naj stopi v veljavo stalni statut STO, likvidacijo ilegalne anglo-ameriške vojaške baze v Trstu ter umik vseh okupacijskih čet s STO.

V notii od 18. novembra 1951 SZ zopet obsoja poskuse zapadnih velesil za razkosanje STO ter zahteva naj VS ukrene vse potrebno za imenovanje guvernerja.

Dne 24. marca 1952 je tudi radio Moskva spregovoril o tržaškem vprašanju. Obtožil je Anglo-američane, da so se zoperstavili sovjetskim zahtevam za uveljavitev mirovne pogodbe. V svojem komentarju postavlja nadalje ZDA in Anglijo pred odgovornosti, ker se vprašanje STO ni rešilo v duhu mirovne pogodbe.

Dne 25. junija 1952 je SZ poslala vladam ZDA in Vel. Britanije noto, v kateri poudarja ilegalnost sporazuma, ki je bil podpisan, 9. maja v Londonu.

V zvezi z reševanjem vprašanja mirovne pogodbe z Avstrijo imamo dne 14. avgusta 1952 novo noto SZ, v kateri opozarja tri zapadne velesile, da niso bile spoštovane določbe mirovne pogodbe z Italijo, ki se tičejo Trsta in zaradi tega ne more biti nobene garancije, da bi se kaj takega ne pripetilo tudi z avstrijsko mirovno pogodbo.

Razen omenjenih not in intervencij v VS je sovjetska vlada poslala dne 12. oktobra 1953 oster protest vladam ZDA in Vel. Britanije proti anglo-ameriški odločitvi z dne 8. oktobra o izročitvi uprave cone A Italiji.

SLOVENSKI Poročevalec

Mi odgovarjamo: NIKOLI!

Washington in London sta objela hamonito, da prevzame Italija popolno oblast v coni A STO — izročila trstov in rožljali se — izdajstvo je došlo napreda za svoja izdajstva — Gesta fašističnih policijev in slovencev posovos nad Trstom — Nagnjeno opazovanje vena hucstva v naši državi — Organizacija združenih narodov mora sprogovati odločne ukrepe v latovcu mira — Zasedni edinstvoje hudeho, da bi Slovinci na Tržaškem opustili svojo svoda grodo — Vel naš uredu, svetlci onog izdajčevskega svoda Tita, ne bodo vrnili neregno skladno nad našimi šivljopijskimi vevani — Borbena ljubljana preteptina — Desettisoči demonstracije po tihinah Bagraša — Odobrena na alko: Naka vena do la hucstva vena vena

Svoje hlapčevstvo do atlantske zveze pa je še bolj podkrepil v govoru, ki ga je imel dan pozneje v Skoplju:

Toda mi smo pripravljeni, ne glede na vse to, kar je doslej bilo, kar smo govorili, nuditi roko Italijanom, zavezniki pa naj vplivajo na Italijo, naj ji rečejo, da je mnogo važnejše prijateljstvo z Jugoslavijo, kot pa vprašanje Trsta in vprašanje cone A.“

Na volilnem zborovanju v Ljubljani je Kardelj ponovno potrdil pripravljenost titovske vlade, da izda osnovne koristi tržaških Slovencev. Med drugim je izjavil:

„Vsem je znano, da je Jugoslavija pripravljena pod določenimi pogoji priznati italijansko suverenost nad mestom Trstom v sporazumno določenih mejah.“

Da je beograjska vlada pripravljena sprejeti v bistvu rešitev, nakazano po diktatu od 8. oktobra, je potrdil sam Tito v intervjuu, ki ga je dal dopisniku Timesa:

„Ni treba, da bi šlo za širokopotezno izboljšanje note od 8. oktobra, gre le zato, da se upoštevajo jugoslovanski interesi in interesi slovenske manjšine.“

Kako si beograjska vlada zamišlja obrambo interesov Jugoslavije in slovenske narodne manjšine pa je dovolj jasno povedal Popović na neki tiskovni konferenci:

„Jugoslavija ne zahteva drugega kot nekaj slovenskih vasi cone A STO, vasi, ki nimajo za Italijo nobenega gospodarskega pomena.“

Da je Tito pristal na noto od 8. oktobra, nam potrjuje izjava Djilasa, ki jo je dal 31. oktobra v Mariboru:

„ZA SKLICANJE KONFERENCE NE POSTAVLJAMO POGOJA, DA SE ZAHODNE VELESILE ODREČEJO SKLEPU OD 8. OKTOBRA.“

Demagoško kričanje Tita pesek v oči našemu ljudstvu

Glavna skrb Tita in njegove vlade v sedemletnem barantanju za naše Ozemlje je bila vedno, kako prikriti pred jugoslovanskimi narodi svoje izdajstvo nad tržaškimi Slovinci, katere sta bila že od vsega početka pripravljena žrtvovati na oltar atlantskih vojnih načrtov.

Ko so bile razkrinkane njegove izdajalske nakane, se je Tito začel svetohlinsko zaklinjati, da ne bo nikdar prepustil tržaških Slovencev Italiji.

Tako je 11. maja 1952 v Zrenjaninu izjavil:

„S tega mesta izjavljam, da ni mogoče diskutirati... o tem, da je prejudicirano vprašanje STO, temveč le o mestu Trstu, niti o coni B, temveč samo o Trstu, TUDI NE O CONI A, KER SO TAM SKORAJ SAMO SLOVENSKE VASI.“

Tudi lani 6. septembra, to je mesec dni pred objavo anglo-ameriškega diktata, za vsebino katerega je tedaj že vedel in nanj pristal, se je na Okroglici zaklinjal:

„TRST NAJ POSTANE MEDNARODNO MESTO, ZALEDJE PA, KI JE ČISTO SLOVENSKO, NAJ BI BILO PRIKLJUČENO K JUGOSLAVIJI...“

Mi ne bomo dovolili, da bi Italijani okupirali cono A.“

Tito 28. novembra v Sarajevu:

„Zame je absolutno nemogoče doseči, da bi bila Trst in vse ozemlje STO jugoslovanska. MI TRSTA NE MOREMO DOBITI...“

DA JE TITO ŽE PREJ VEDEL ZA ANGLO-AMERIŠKO NOTO Z DNE 8. OKTOBRA, nas obvešča ameriški novinar Sulzberger v članku, ki je bil objavljen oktobra 1953 v «New York Timesu», kjer pravi med drugim:

„MARSAL TITO, ki danes odbija sklep ZDA in Anglije, da se

Jugoslovanski narodi so se lani odločno uprli diktatu od 8. oktobra, kljub temu pa je Tito letos 5. oktobra podpisal v Londonu sporazum, ki je v bistvu izvedba anglo-ameriške note. — Na sliki: Titova milica poliva beograjske demonstrante.

prepusti Italiji uprava cone A Trsta, je — kot smo zvedeli — IZJAVIL PRETEKLO POMLAD angleškemu zunanjemu ministru Anthonyu Edenu, DA SE STRINJA S TAKŠNO REŠITVIJO.“

Se jasneje je to potrdila Clara Luce 5. januarja 1954 novinarjem na nekem banketu:

„Tito je praktično prepričan, da bo njegova dežela sprejela rešitev (to je noto od 8. oktobra, op. ur.), ne more je pa odkrito zagovarjati.“

Vse to pa ni motilo titovske agenture v Trstu, da ne bi v svojem brezmejnem cinizmu še naprej skušala varati javno mnenje o resničnih namenih Tita in njegovih priganjačev.

TRST, sredo 14. oktobra 1953

PRIMORSKI DNEVNIK

Na protestnih manifestacijah v vseh jugoslovanskih mestih in vaseh poudarja ljudstva, da bo tudi z orožjem, če bo potrebno, branilo svoje pravice. Razpoloženje našega ljudstva ne bo popustilo, dokler bodo naši bratji trpeli pod tujim jarmom, izjavljajo govorniki.

VEČ TISOČ PROSTOVOLJCEV V CONI B

„...Jugoslavija“, „NIKOLI ne domo izdali svojih mrtvih!“

Rajši vojno kot Italijo
VAŠČANI IZ DEVINA IN ŠTIVANA nam pošiljajo daljše pismo, katerega so sprejeli na današnjem dobro obiskanim in borbenem protestnem

Tržaška agentura je vedno podpirala razkosanje Ozemlja

Titovska agentura v Trstu je ves čas zvesto sledila Titovi vladi v njenem nizkotnem izdajstvu, čeprav se je vedno skušala krinkati kot najodločnejša branilka narodnih koristi tržaških Slovencev.

To je potrdil 24. marca 1948, to je štiri dni po objavi tristranske note.

Titova vlada proti predlogu Sovjetske zveze za ustanovitev S.T.O.

Ko je Sovjetska zveza lansko leto, protestirala proti oktobrskemu diktatu, je podpredsednik jugoslovanske vlade Moša Pijade objavil dne 14. oktobra v «Politiki» članek, v katerem pravi:

„Sovjetska nota o Trstu ni v interesu Jugoslavije in tržaškega prebivalstva. ZSSR iznaša staro stališče, ki nima nobene zveze s stališčem Jugoslavije... Moskva nastopa proti kršitvi določil mirovne pogodbe, ki se nanašajo na Tržaško ozemlje. Jugoslovansko stališče je popolnoma drugačno... JUGOSLAVIJA NI PROTI SPREMEMBI MIROVNE POGODBE GLEDE TRSTA.“

Namesto da bi jugoslovanska vlada podprla stališče Sovjetske zveze in tako zaščitila interese tržaških Slovencev, je že takrat jasno pokazala, da je »za spremembo mirovne pogodbe«, to je za razkosanje STO in prodajo tržaških Slovencev Seelbi.

takratni titovski hierarh Alfonz Grmek na nekem zborovanju z naslednjimi besedami:

„Kot v preteklosti tako smo tudi danes za rešitev našega vprašanja potom direktnih pogajanj med Jugoslavijo in Italijo.“

Branko Babič pa je v «Primorskem» od 1. novembra 1949 napisal:

„Zato mi danes odklanjamo takšnega guvernerja in... postavljamo zahtevo, da naj se tržaško vprašanje reši sporazumno med prizadetimi narodi.“

V «Primorskem» od 10. decembra 1949 pa pravi Branko Babič:

«Spriči vseh teh nepobitnih dejstev je jasno, da ne moremo še nadalje ostati na dosedanjem stališču obrambe mirovne pogodbe za vsako ceno...»

Zato bi bilo povsem napačno, če bi našemu ljudstvu ustvarjali iluzijo, da je realizacija Tržaškega ozemlja mogoča... namesto nje zahtevamo sporazumno rešitev med zainteresiranimi narodi.»

«Primorski od 12. maja 1950 pa piše:

«Rešitev v smislu mirovne pogodbe danes ne odgovarja več interesom in zahtevam ljudstva STO.»

Proti Titovi izjavi «ITALIJANI LAHKO DOBE TRST» ni tržaška agentura mignila niti z mezinčem.

Da se je tudi s tem strinjala na celi črti, nam dokazuje poznejša izjava njihovega hierarha Babiča, ki jo je dal ob odhodu iz Londona, kamor je šel pritisniti uradni pečat njihove agenture za znani sporazum. Evo kaj pravi:

«Mislim, da bi se dala najti možnost za neposredne razgovore in za rešitev tržaškega vprašanja...»

In končno imamo uvodnik sedanjega Titovega mušketirja Štoko v «Primorskem» od 20. junija 1954, kjer postavlja svoje pristase pred izvršeno dejstvo in sicer:

„Da je Jugoslavija pripravljena na skrajne teritorialne žrtve v coni A, žrtve, s katerimi bi velik del cone zopet prešel pod upravo Italije.“

POSEBNI STATUT glede narodnih manjšin

Ker je skupna namera Italijanske in jugoslovanske vlade da zagotovita človeške pravice in osnovne svoboščine brez diskriminacije glede rase, jezika in vere na področjih, ki preidejo pod njivo upravo v smislu določb Spomenice o sporazumu, doseženem sporazumu o sledečem:

Pri upravljanju svojih področij bodo italijanske in jugoslovanske oblasti ravnale v skladu z načeli Splošne deklaracije o človeških pravicah, ki je v glavnem skupščini Zdrženih narodov 10. decembra 1948 zatah da bodo vsi prebivalci obeh področij brez diskriminacije lahko v celoti uveljavljajo svoje pravice in svoboščine navedene v omenjeni deklaraciji.

Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na področju, ki ga upravlja Italija, in pripadniki italijanske etnične skupine na področju, ki ga upravlja Jugoslavija, bodo uživali enake pravice in ravnane, kakor ostali prebivalci obeh področij.

Ta enakost pomeni, da bodo vsi:

- a) enakost z ostalimi prebivalci glede političnih in javnih pravic kakor tudi ostalih človeških in osnovnih svoboščin, zajamčenih v Splošni deklaraciji;
- b) enakost pri dobivanju in izvrševanju javnih služb, funkcij, poklicev in izobrazbe;
- c) enakost glede vstopanja v javne in upravne službe; tega se bosta italijanska in jugoslovanska uprava ravnali po načelu omogočanja jugoslovanski etnični skupini pod njuno upravo, da bo pravilno zastopani v administrativnih položajih, zlasti pa na tistih področjih, kjer je šolsko nadzorništvo, in gre še izrecno za interese prebivalcev;
- d) enakost ravnanja pri izveščanju njihove službe in v industriji ali na kakem drugem področju, kakor tudi pri organiziranju in vodstvu gospodarskih združenj in organizacij v ta namen; ta enakost v ravnanju se nanaša na obdobje, ko se sedaj bosta določeni delom ali posebej, a nimajo potrebne dokumente ali spričovala za izvrševanje te aktivnosti, dan rok za njih let od dneva parafiranja te Spomenice o sporazumu, v katerem lahko pridobijo potrebno diplomu ali spričovala. Te osebe ne bodo ovirane pri izvrševanju svojega dela, dokler jih zaradi tega ne bodo potrebni dokumenti, ki jih v primeru, da si jih ne pridobijo v omenjeni štiriindvajsetih dneh; in
- e) enakost ravnanja glede uveljavljanja jezika, kakor je določeno v spodaj navedeni točki 5.

Enakopravnost z ostalimi prebivalci na splošnem področju socialnega zavarovanja, pokojnin (dajanje za primer bolezni, starostne in invalidske pokojnine vključitvi pokojnine za vojne invalide in pokojnine članom družin padlih v vojni).

3. Podziganje nacionalne in rasne mržnje na obeh področjih je prepovedano in vsako tovrstno dejanje se bo kaznovalo.

4. Etnični značaj in neovirani kulturni razvoj jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo kakor tudi italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo bo zajamčen:

- a) Te etnične skupine bodo imele pravico do lastnega tiska v svojem materinem jeziku;
- b) prosvetne, kulturne, društvene in športne organizacije obeh skupin bodo lahko svobodno delovale v skladu z obstoječimi zakoni. Te organizacije bodo deležne istega ravnanja kakor druge odgovarjajoče organizacije na odgovarjajočih področjih, zlasti glede uporabljanja javnih slopij, radia in pomoči iz javnih finančnih sredstev; italijanske in jugoslovanske oblasti pa si bodo prizadevale, da tem organizacijam zagotovijo stalne ugodnosti, ki jih sedaj uživajo, ali odgovarjajočih ugodnosti;
- c) obema skupinama se bo nudil pouk v materinem jeziku in v otroških vrtcih, osnovnih srednjih in strokovnih šolah. Take šole bodo v vseh krajih področja pod italijansko upravo, kjer so otroci, ki so pripadniki jugoslovanske etnične skupine, in v vseh krajih področja pod jugoslovansko upravo, kjer so otroci, ki so pripadniki italijanske etnične skupine. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da bosta obstoječe šole ohranili, kakor so navedene v priloženem seznamu za etnične skupine v področjih, ki so pod njuno upravo, in posvetovale se bosta v mešani komisiji, ki je predvidena v zadnjem členu tega Statuta, preden bosta katero od teh šol zaprli.
- d) Šole bodo uživale enakost v ravnanju z ostalimi šolami iste vrste na področju, ki je pod upravo Italije oziroma Jugoslavije, glede preskrbe učbenikov, poslopij in ostalih materialnih sredstev, števila in položaja učiteljev, kakor tudi priznavanja diplom. Italijanske in jugoslovanske oblasti si bodo prizadevale, da bodo učence v teh šolah vršili učitelji, ki imajo isti materin jezik kakor učenci.
- e) Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo takoj izdale zakonske predpise, ki so potrebni za ureditev stalne organizacije teh šol v skladu s predjimi določbami. Učitelji, katerih govorni jezik je italijanski, ki pa so na dan parafiranja te Spomenice o sporazumu zaposleni kot učitelji v šolstvu pod jugoslovansko upravo in učitelji, katerih govorni jezik je slovenski in so na dan parafiranja te Spomenice o sporazumu zaposleni kot učitelji v šolstvu pod italijansko upravo, ne bodo odpuščeni iz razloga, ker nimajo potrebne učiteljske diplome. Ta izredna odredba se ne bo uporabljala, če bodo spremljani s prevodom in odgovarjajočim jezikom. Isto velja tudi za uradna obvestila, javne proslave in publikacije.
- f) V tistih volilnih enotah tržaške občine in v tistih ostalih občinah na področju italijanske uprave, v katerih pripadniki jugoslovanske etnične skupine ne sestavljajo pomembnega elementa (najmanj eno četrtino) prebivalstva, bodo napisani na javnih ustanovah in imena krajev in ulic v jeziku te etnične skupine kakor tudi v jeziku oblasti, ki vrši upravo; v tistih občinah na področju jugoslovanske uprave, kjer pripadniki italijanske etnične skupine sestavljajo pomemben element (najmanj eno četrtino) prebivalstva, bodo ti napisani in imena v italijanskem jeziku kakor tudi v jeziku oblasti, ki vrši upravo.
- g) Gospodarski razvoj jugoslovanske etnične skupine prebivalstva na področju pod italijansko upravo in italijanske etnične skupine prebivalstva na področju pod jugoslovansko upravo se bo zajamčil brez diskriminacije in s pravično razdelitvijo razpoložljivih finančnih sredstev.
- h) Ne sme se izvršiti nobena sprememba meje osnovnih administrativnih enic v področjih, ki pridejo pod civilno upravo Italije ali Jugoslavije z namenom, da se ogroža etnični sestav enot, za katere gre.
- i) Posebna mešana jugoslovansko-italijanska komisija bo sestavljena z namenom pomaganja in posvetovanja o vprašanjih, ki se nanašajo na zaščito jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo. Komisija bo prav tako pregledovala pritožbe in vprašanja, ki jih bodo postavili poedinici pripadniki odnosnih etničnih skupin glede izvajanja tega Statuta.
- j) Jugoslovanska in italijanska vlada bosta omogočili, da komisija obišče področja pod njuno upravo, in ji bosta nudili vse olajšave pri izvršitvi njene dolžnosti.
- k) Obe vladi se obvezujeta, da se bosta takoj razgovorjali o podrobnih predpisih za funkcioniranje komisije.

POZIV S. H. L. P.

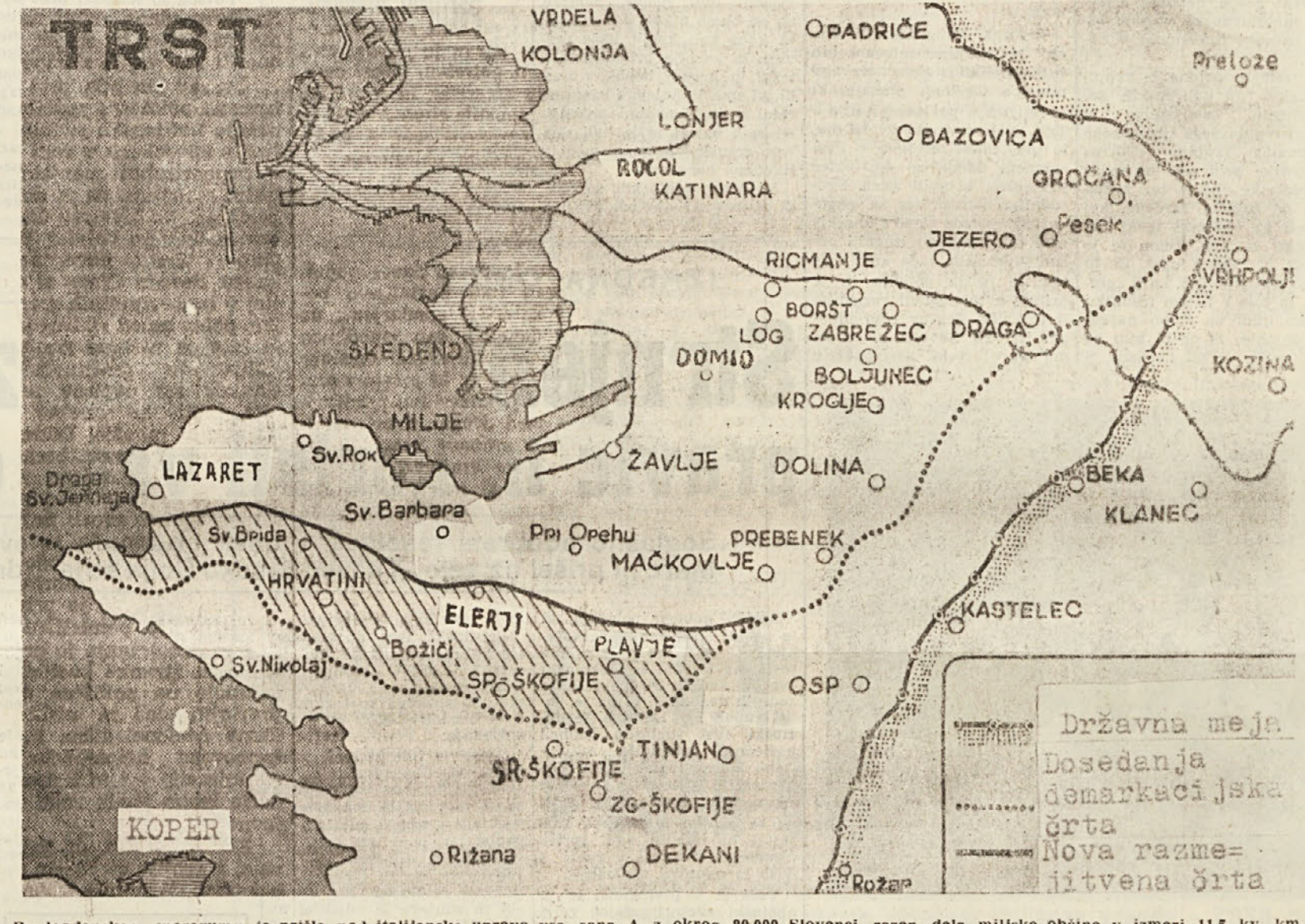
Barantanje je torej zaključeno. Jugoslavija in Italija sta si pod pokroviteljstvom ZDA in Velike Britanije razdelili Svobodno tržaško ozemlje. Titova vlada je izročila okrog 80.000 Slovencev Italiji. Londonski sporazum sicer določa pravice, ki naj bi jih bile deležne narodne manjšine v Trstu in v Istri. Toda iz dosedanjih izkušenj vemo koliko veljajo taka določila. Prav zato si ne delamo nobenih iluzij. Zavedamo se, da stojimo pred novimi težkimi borbami ne le na gospodarskem temveč tudi na kulturnem in političnem področju. Ako je bila kdaj koli prej potrebna enotnost vsega našega ljudstva, je ta tembolj nujno potrebna danes in bo potrebna v bodoče.

Zato Slovensko hrvaška ljudska prosveta v tem resnem trenutku poziva vse tržaške Slovence, ki so dobre volje, ne glede na politično prepričanje ali strankarsko pripadnost, naj se združijo v enotno borbo za dosego vseh naših pravic. Ustvari naj se enotna fronta vseh tržaških Slovencev.

Mi bomo še nadalje zahtevali ustanovitve Svobodnega ozemlja kot ga določa mirovna pogodba z Italijo. Zahtevali bomo tudi vse pravice, ki nam jih jamči ista pogodba. Toda v naši borbi se bomo odločno in dosledno borili tudi za spoštovanje in izvedbo posebnega statuta o naših narodnih pravicah, ki ga vsebujejo določila Londonskega sporazuma.

Tržaški Slovenci, naprej v borbo za naš narodni obstoj!

TAJNIŠTVO SLOVENSKO HRVATSKE
LJUDSKE PROSVETE V TRSTU

Pod londonskim sporazumom je prišla pod italijansko upravo vsa cona A z okrog 80.000 Slovencev razen dela miljske občine v izmeri 11,5 kv. km. in približno 3.000 prebivalci, ki so pripadli coni B pod jugoslovansko civilno upravo.

IZMENJAVA PISEM MED BROSIOM IN VELEBITOM

Ureditev vprašanj luke konzulatov in kulturnih domov

Slovincem bosta dana na razpolago Narodna domova pri Sv. Ivanu in v Rojanu ter zgrajen Kulturni dom v ul. Petronio

SVOBODNA LUKA
(pismo italijanske vlade jugoslovanski vladi)

Glede na neuporabnost določb priloge VIII. mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na mednarodni režim svobodne luke Trsta, in v skladu s členom 5. Spomenice o sporazumu, ki je bila danes parafirana, vabi italijanska vlada Vašo vlado, naj se udeleži z ostalimi zainteresiranimi vladam bližnjega sestanka z namenom posvetovanja v zvezi z izdelavo ukrepov, ki so potrebni, da se v okviru današnjih posejov uporabi členi 1-20 priloge VIII. mirovne pogodbe z Italijo, zato da se kolikor mogoče popolneje izkoristijo svobodne luke v skladu s potrebami mednarodne trgovine.

Dokler ne pride do omenjenega posvetovanja, bo italijanska vlada izdala začasne predpise za upravljanje svobodne luke.

URAD ZA IZVEŠANJE
KONZULARNIH FUNKCIJ
(Pismo italijanskega poslanika v

organizacij o dodatnih prostorih za njihove kulturne aktivnosti na področju, ki pride pod jugoslovansko upravo.

***
Odgovor jugoslovanske vlade italijanski vladi:
Zelim se Vam zahvaliti za Vaše pismo od 5. oktobra v zvezi s poslopji, ki bodo dana na razpolago slovenskim kulturnim organizacijam v Trstu in njegovih predmestjih, in obvestiti Vas, da je jugoslovanska vlada pripravljena dovoljno proučiti vprašanje

1954 med vlado Italije, Zdrženega kraljevstva, Zdrženih držav in Jugoslavije, ki določa, da bo odgovornost za področje Svobodnega tržaškega ozemlja, ki bi se vprašila vojska vlada Zdrženega kraljevstva in Zdrženih držav, prepuzela italijanska vlada. Da se zagotovi, da se prenehanje vojske vlade in preuzemanje uprave s strani Italije, kakor tudi umik iz Zdrženega kraljevstva in Zdrženih držav ter prihod Italijanskim iz tistih čimprej in nemoteno, se predlaga, naj italijanska vlada določi sprovodilnega predstavnika, ki bi se seznanil s poveljstvom anglo-ameriškega področja, zato da se določijo potrebni ukrepi. Moja vlada upa, da bo lahko izvršila te ukrepe v enem mesecu od dneva parafiranja Spomenice o sporazumu.

Slovinci!
"Delo" je vaš list.
Zato je potrebno,
da ga širite in finančno podpirate.

Italijanskim kulturnim organizacijam o dodatnih prostorih za njihove kulturne aktivnosti na področju, ki pride pod jugoslovansko upravo.

PRENOS OBLASTI
(Pisni enake vsebine, ki sta ju g. Harrison in g. Thompson poslala italijanskemu poslaniku v Londonu)

Moja vlada se sklicuje na sklep, ki ga vsebuje Spomenica o sporazumu od 5. oktobra

Enaki pisni italijanskega poslanika v Londonu g. Harrisona in g. Thompsona:
Moja vlada je določila divizijskega generala Edmonda De Renzija kot svojega predstavnika, ki naj se sestane s poveljnikom anglo-ameriškega področja Svobodnega tržaškega ozemlja, zato da se določi sporazum o zametnih uprave na tem področju Svobodnega tržaškega ozemlja, katere odgovornost bo prevzela Italija. Dogovorjeno je, da bodo takoj po izvršenju popravih demarkacijske črte vkorakoma italijanske čete v trenutku, ki bo naveden v omenjenem sporazumu in istočasno z dokončanim umikom britanskih in ameriških oboroženih sil ter prevzemom odgovornosti s strani Italije.

ZA NAŠE KMETE

Koledar za oktober

Na polju
Meseca oktobra je skrajni čas za setev ozim. Ker je potrebno, da se mlade rastline nekoliko okrepijo, preden začne zmrzati, moramo polagati veliko pazno gnojilno. Podlaga gnojila pa naj bodo gnojila, ki vsebujejo fosfor in kalij (superfosfat ali Thomasova žilina), ki veliko pripomoreta, da postanejo rastline trdnjše in odpornejše napram zimskim vremenskim nepravilnostim. Dušičnata gnojila je bolje, ako jih dodamo ob koncu zime, ko je potrebno, da rastline začnejo bujno rasti.

V vinogradu
Ko je grozdje potrgano, ne smemo pozabiti na vinograd. Dobro je, ako že jeseni okopljemo trte in, ako je le mogoče, tudi pognojimo.
Trte lahko obrežujemo le, ko je listje odpadlo.

V kleti
Ko smo napolnili sode z novim vinom, ne smemo močno zamašiti sodov, ker se vino še kuha. Dva tedna potem, ko smo natočili vino v sode, moramo vino prvič pretočiti.

Na vrtu
Sajenje in sejanje je še skoro dovršeno v vrtu. Sejanje se lahko spušča. Nabiramo po solato goščano in tudi endivijo, ki smo jo prej položili, da je postala belja. Kopljemo tudi zeleno: slabe zelene bi moralo imeti približno 8 cm premera. Ako bi spinača ob deževnem in vlažnem vremenu obolela za peronospero (rumenkasti madeži na listih), jo moramo takoj pokropiti z apneno galicno raztopino ali pa z raztopino prahu kalciforov.
Rastlinam, ki so vso zimo, ne smemo več nuditi dušičnatih gnojil, ker pospešujejo rast in rastlina ostane manj odporna proti zimi.

Lesna melasa za živalsko krmo
Poskusi, ki so jih napravili znanstveniki severnokarolinške države, kažejo, da je melasa ameriškega poljedeljskega ministristva, so pokazali, da ima melasa, izdelana iz lesa s dohoditosa, z katero so krmili doječe krave mlekarice v koloniji do 2,7 kilograma dnevno, znatno hranilno vrednost kot pol jutinista. Poskusi so dokazali, da krave dobro izrabijo melaso in da bo lahko to važen dodatek k prehrani krav mlekaric.

Rako uničimo bolhače
Veliko škodo napravijo na kapusu, na broklijah, na bledesu, na pesi itd. mali črni žužki, ki skračejo kot bolhače in ki se zaradi tega imenujejo bolhači (Altiche). Ti žužki obdajajo liste zgoraj navedenih rastlin ter delajo v liste male luknjice. Listi, pokodovani od bolhače, izgledajo, kakor da bi bili s šibrimi prestreljeni.
Ker ti žužki jedo iste, lahko povzročijo veliko škodo predvsem na mladih rastlinah in na sadikah. Te žužke lahko odpravimo s škropiljem s pripravami na podlagi D.D.T. ali z gamezonom. Če rastline niso namenjane za takojšnjo hrano za ljudi ali pa za živilo, lahko pokropimo z eno odstotno raztopino svinečevine arzenata v vodi.
Te žužke lahko odstranimo z njive z večkratnim in pogostim zalivanjem, ker bolhači ne trpe vode.

Na travniku
Jeseni gnojimo travnike, da bo prihodnje leto senik poln dobrega in tečnega sena. Dušik damo travnikom, če potrebujemo dobro dozorelo gnojilo ali pa gnojilno. Fosfor bomo nudili s superfosfatom ali pa s Thomasovo žilino, kalij pa z kalijevim soljo. E-dino če bomo dali travnikom te tri glavne gnojilne snovi, lahko pričakujemo dobro in bogato košnjo.
Preden bomo gnojili travnike, moramo paziti, da niso obraščeni z mahom; v takšnem primeru moramo najprej temeljito pobrati in nato odstraniti mah.

V afero Montesi so hoteli vplesti tudi strica žrtve

Veliko senzacijo je vzbudila zadnje dni prejšnjega tedna vest, da je prišla na dan trestna oseba, ki naj bi bila v remini eni krivic smrti Milve Montesi. Italijanski časopisje, ki zastopa dolocene kroge, te so zapletene v škandalozno afero, je začelo namreč pod velikimi naslovi kar nenadoma obveščati javnost, da je v zadevo direktno zapleten stric pokojne Milve, Giuseppe Montesi. Ta direktni namig, ki se je pa že po 48 urah izkazal kot nujen poskus zagovornikov Montagne in Piccionija, da bi spravili preiskavo v napuščno smer, je sprožil v odmoru parlamentarne zasedanja sam podpredsednik ministrskega sveta socialdemokrat Saragat. Slednji je izjavil, da smatra vlada Giampiera Piccionija za nedolžno, ker misli, da je krivic neka tretja oseba. Svojo izjavo, ki jo je prineslo levičarsko časopisje, se seveda takoj demantiral. Toda demanti ni mogli nikogar prepričati.

Javno mnenje si je takoj ustvarilo realno sodbo, da gre v bistvu le za nujen brezupen poskus zainteresiranih krogov, da rešijo trojico Montagne-Piccionio-Polito pred težkimi obtožbami. Ze samo dejstvo, da se je visok vladni predstavnik javno izražal in zavzel določeno stališče do enega izmed oboževanih, predstavlja grobo in nedopustno vmešavanje vladnih krogov v preiskavo.

O Giuseppe Montesiju, stricu Milve, je izneslo časopisje najrazličnejše domneve in sumnje, ki pa niso iztirile preiskave. Zgleda, da dr. Sepe ni polagal velike važnosti, čeprav je prišlo baje tudi do zaslišanja te takozvane tretje osebe in osebne ter hišne preiskave.
Vsekakor je preiskovalni sodnik posvetil večjo pozornost policijskemu komisarju Rocco Cutriju, ki ga je zaslišal v soboto. Cutri je namreč poizvedoval in sestavljal kmalu po smrti Montesijeve nogo zaupno poročilo o govoricah, ki so začele krožiti na račun Giampiera Piccionija. V svojem poročilu je obvestil višje predstojnike o obisku mladega para, ki je prišel ugodnega dne v Capocetto z avtomobilom. Pazniki lovišča so mu baje dejali, da je bil obiskovalec princ Hessenski. Cutri je baje izpovedal, da je vršil zaupno preiskavo po nalogu takratnega kvestorja Polita.

Londonu jugoslovanskemu poslaniku)

Cast mi je sklicevati se na Spomenico o sporazumu, ki je bila danes parafirana v Londonu, in vprašati, ali je Vaša vlada sporazumu, da moja vlada odpre v Kopru urad za izvrševanje konzularnih funkcij glede na ozemlje, ki bo prišlo pod jugoslovansko upravo na podlagi določb omenjene Spomenice. V primeru, da se Vaša vlada strinja, namerava moja vlada imenovati konzula, ki bo vodil ta urad.

Lahko izjavim, da je moja vlada s svoje strani pripravljena odobriti spremembo jugoslovanskega predstavnstva v Trstu v urad za izvrševanje konzularnih funkcij glede na ozemlje, ki bo prišlo pod italijansko upravo v smislu Spomenice o sporazumu.

Odgovor jugoslovanskega poslanika v Londonu italijanskemu poslaniku:
Cast mi je potrditi prejem Vašega današnjega pisma in se Vam zahvaliti za predlog Vaše vlade glede predstavnstva jugoslovanske vlade v Trstu. Moja vlada namerava imenovati generalnega konzula kot svojega predstavnika v Trstu.

Moja vlada se s svoje strani strinja, da Vaša vlada odpre v Kopru urad za izvrševanje konzularnih funkcij glede na ozemlje, ki bo prišlo pod jugoslovansko upravo.

O KULTURNIH DOMOVH
(pismo italijanske vlade jugoslovanski vladi)

Moja vlada Vas želi obvestiti, da bo po prevzemu uprave nad področjem, za katero bo odgovorna na podlagi določb Spomenice o sporazumu, ki je bila danes podpisana v Londonu, preskrbela pisan v Rojanu ali v katerem drugem predmestju, ki naj se uporabi kot dom kulture za slovensko skupnost Trsta, in to prav tako stavila na razpolago sredstva za izgradnjo in opremo novega doma kulture v ul. Petronio.

Ptrjuje se, da je Narodni dom pri Sv. Ivanu prav tako na razpolago za uporabo kot dom kulture.

Moja vlada meni, da je jugoslovanska vlada s svoje strani pripravljena dovoljno proučiti vprašanje italijanskim kulturnim

Filmska igralka Alida Valli je to dni nepričivano potrdila svoj telefonski razgovor z Giampierom Piccionijem

V MESTU IN DELO NA PODEZELJI

ČESAR NISO MOGLE POKRITI NE ZASTAVE IN NE KRIČANJE POBALINOV

Zaskrbljenost in ogorčenje prebivalstva ob uradni potrditvi izvršenega barantanja

Začeli so se kazati prvi sadovi Titovega izdajstva - Petarda eksplodirala pred sedežem v Sv. Križu - Vandalizem nad slovenskim vrtcem pri Sv. Ani - Nesramno nastopanje proti nabrežinskemu županu - Grožnje policista na Opčinah

Barantanje s Svobodnim tržačkim ozemljem je torej zaključeno. Titova vlada je izročila Italiji mesto Trst ter skoraj vso ceno A, kjer živi nad 80.000 Slovencev.

Naše ljudstvo, ki je na lastni koži že enkrat občutilo vso težo in grenkobo italijanske zasedbe, je z veliko zaskrbljenostjo sledilo poročilom, ki so prihajala iz Londona, kjer se je nesramno barantanje vršilo in se tudi zaključilo. Italijanski prenapetosti pa so takoj pričeli dati skupine mladenčevih mladincev, ki so takoj po podpisu Londonske spomnice pričeli krožiti po mestu oviti v zastave ter vzklikati Italiji. Tudi hiše v središču mesta so bile kaj kmalu okrašene s zastavami. Zastave so se množile tudi na nekaterih hišah, kar so videli aktivisti v plačanih aktivistov ter silile prebivalstvo, naj jih izobesi. Te skupine kakor tudi posamezniki so izvajali še poseben pritisk naj lastnike lokalov in trgovin.

Toda predmetja kakor tudi okraj, ki so obljubeni večini...

V mestni okolici in na podeželju pa zastav skoroda ni bilo. Izjemo predstavljajo nekateri priseljenci in istrski ezuli, kakor tudi nekateri titovski petoliniki, ki obračajo takorekto plašč po vetru. Veliko zgražanja je povzročila n. pr. lastnica trafike na Proseku g. Bucavelli, nekoč Bukovec, ki je edina v vasi izobesila zastavo, a jo je morala zaradi prevelikega zgražanja vaščanov sneti že okrog 6. ure zvečer. Baje je sin omenjene titovske gospe, nekdanji kapetan jugoslovanske vojske, visok titovski funkcionar v Sežani.

V sredo popoldne je skupina kakih 15 italijanskih šovinističnih nestrpcev v spremstvu bivšega občinskega svetovaleca skupine «Torres Bandinija» pridrevala na sedež nabrežinske občine ter zahtevala od župana Terčona, naj izobesi na občinski sedež italijansko zastavo. Temu se je seveda g. Terčon uprl. In to je povsem pravilno, kajti zgrešno bi bilo v tistem trenutku peščici ljudi na ljubo napraviti dejanje, ki ne bi bilo po volji veliki večini občanov. S...

ter s tem pozročilo lastniku tudi materialno škodo.

Mnogo huje dejanje pa so izvršili provokatorji v četrtek ob 3. ponoči pri Sv. Ani, kjer so se shladili nad slovenskim otroškim vrtcem. S kamenjem so razbili okna in poškodovali vrata. Isto noč so neznanjaki provokatorji odvrli eno petardo pred sedež Komunistične partije v Križu, ki pa k sreči ni povzročila škode. Seveda so tudi to svoje «junaksko» dejanje izvršili okrog 2. ure ponoči.

V torek okrog 11. ure zvečer je skupina mladenčevih italijanistov gorečnežev letela po Opčinah plakate, ki poveljujejo povratek Italije v Trst. Naši tovaršji, ki so malo prej imeli stestanek v Prosvetnem domu, so se, videvši skupnico, ustavili pred svetnim domom ter se pogovarjali. Seveda so se «junakski» aktivisti previdno izognili našim tovaršem, toda kmalu za tem je prišla policija in je pričela z mangelni razganjanji tovaršji, čeprav niso nikogar izzivali. Seveda so se temu uprli. Neki nestrpnež v...

čila omenjenega sporazuma v resnici izvajala?

Slovenski komunisti se nimažjo ničesar sramovati. Nihče nam ne more ničesar očitati. Ako smo odklanjali Italijo, smo imeli za to nešteto razlogov in v resnici jih tudi še imamo. Mi nismo proti italijanskemu ljudstvu, proti italijanskemu demokratu, saj vemo kako se jim godi in kako z njimi ravna sedanjí klerikalni režim. Pač pa to, kar smo vedno zatrjevali, ponavljamo tudi danes, namreč, da ne bomo nikoli dovolili, da bi kdor koli kratil naše pravice, ki so bile pridobljene v težki in krvavi borbi, v borbi, ki smo jo bojevali ramo ob ramo s italijanskimi antifašisti in v kateri se je tudi skovalo resnično bratstvo med živječimi narodoma.

Mi dobro vemo kdo so tisti, ki te dni izzivajo ponižane in...

razhajanje Slovence, vemo tudi, kdo jih k temu ščuja in jih celo plačuje za taka dejanja, toda prav zato zahtevamo od tistih, ki so odgovorni za red in varnost, od tistih, ki so v Londonu svečano podpisali sporazum, ki med drugim govori tudi o zaščiti naših pravic, naj svoje obveznosti tudi držijo in naj tiste izmečke, ki rovarijo proti nam privedejo k pameti.

Doslej so se vršili sestanki v Zgoniku, Nabrežini, Medji vasi, Prečniku, Devinu, na Proseku - Kontovelu, v Križu, na Opčinah, v Trebach, Ricmanjih in v Dolini. V prihodnjih dneh se bodo vršili še po ostalih vaseh. Prav tako so v narčrtu tudi številni sestanki, ki jih organizira Slovensko hrvaška ljudska prosveta.

Povsod so sestanki prav dobro uspeli. Ljudje z velikim zanimanjem sledijo govornikom, ki obravnavajo trzasko vprašanje. Povsod se z gnevom zgražajo nad ponovnim izdajstvom, ki so ga zagrešili nad nami titovski državljani.

Ti sestanki so obenem dokaz, kako velik vpliv ima pri našem ljudstvu Komunistična partija, ta vodilna sila trzasko...

ga demokratičnega in delavskega gibanja, ki se ni nikoli izneverila svojemu postanstvu in ki stoji od strani ljudstva tudi v najtežjih dneh njegove zgodovine.

Ti sestanki so obenem dokaz, kako velik vpliv ima pri našem ljudstvu Komunistična partija, ta vodilna sila trzasko...

... (text continues in columns)

Begi iz Jugoslavije

V dneh od 1. do 6. oktobra je vbeževalo iz Jugoslavije na naše področje 24 beguncev, od teh 17 moških, 6 žensk in 1 mladinec. Najvišje število beguncev beleeži kronika v sredo, ko je prišlo legalno čez mejo kar 12 jugoslovanskih državljanov.

V septembru se je izselilo iz cone B skupno 405 oseb, večinoma italijanske narodnosti. Od teh je 16 beguncev zbežalo, bodisi čez demarkacijsko črto, kakor tudi po morju.

IZREDNA OBČINSKA SEJA V DOLINI IN NABREŽINI

Strnjeni v borbi za zaščito pravic in koristi vseh občanov

Soglasno odobreni resoluciji v obeh občinah - Titovski svetovalec Marc ni prišel na sejo - Titovec Srečko Čolja se je vzdržal glasovanja

Spriču novega položaja, ki je nastal z izvršenim razkazanjem, se je v torek popoldne sestala na izredni seji občinski svet v Dolini. Po poročilu o zadnjih dogodkih, ki ga je podal župan tov. Lovriha, je občinski svet soglasno odobril naslednjo resolucijo. Naslovljeno Varnostnemu svetu Organizacije združenih narodov: «Občinski svet občine Dolina se je dne 5. oktobra 1954 sestala na izredni seji spriču nastalega položaja v zvezi s STO in ugotovil naslednje:

Večkrat v preteklosti se je občinski svet izražal željo in zahteve prebivalstva dolinske občine, ki je na obeh u pravnih volitvah odobilo svoje glasove skoraj v celoti za liste, katere so imele v svojem programu zahtevo po spoštovanju mirovne pogodbe z Italijo in ustanovitve STO - izrekel proti delitvi Ozemlja in zahteval od VS OZN, veseli Jugoslavije in Italije, da bi se spoštovala ljudska volja. Prebivalstvo je v tej zahtevi v celoti podprlo občinski svet in s svojimi podpisi pod poziv občinskega odbora z dne 10. junija 1954 ponovno izpričalo svoj odpor proti nameravani delitvi. Kljub vsem tem naporom sta se vladni Jugoslavije in Italije, pod pritiskom žlele ZDA in Vel. Britanije, sporazumeli za hrbtom in proti volji prizadetega prebivalstva in sklenili izvrševati delitve STO».

V resoluciji je izražen protest vseh občanov proti sklepu in ugotovitvam da je v škodo ljudstva, kakor tudi narodov Jugoslavije in Italije. Z ozirom na zatrevljanje, da je delitev začasna, se občinski svet obvezuje, da se bo zavzel zato, da bo in delitev v resnici začasna in čim krajša.

Nadaljeval bo tudi v bodoče svojo prizadevanja, da pride na svoboden in demokratičen način do izraza volja ljudstva kateremu naj se mogoči odločanje o svoji usodi in ne bo odnehal od svojih naporov za uveljavitev mirovne pogodbe z Italijo in ustanovitve STO». Podpirajočoj resnost trenutka in veliko odgovornost ki jo nosi za razkazanje Tito, se obč. svet obvezuje, da bo napel vse svoje sile proti vsakemu poskusu kršitve narodnostnih in demokratičnih pravic na našem področju ter da bo nadaljeval svoje napore za dosego popolne narodne enakopravnosti med slovenskim in italijanskim življenjem, za obrambo slovenskega jezika, slovenske šole, kulturnih ustanov, za dosego pravic, ki pripadajo Slovincem na vseh področjih.

V zaključku poziva evše občane, naj se trnejo okrog demokratično izvoljenih predstavnikov, naj skupno z njimi nadaljujejo borbo za spoštovanje mirovne pogodbe, za obrambo miru in demokracije.

Titovski svetovalec Marc se sploh ni prikazal na sejo, čeprav bi se moral zavzeti od odgovornosti, ki jih nosi pred svojimi volivci v teh resnih trenutkih.

Prilagoditvi se je treba vsemu, tudi če je današnja mladina pod hudim vplivom ameriške civilizacije. Ne smemo gledati, da v ZKM vplivamo čim več mladincev, potem pa, ko jih imamo lepo število, pustiti vse delo - samo da je številka ogromna.

Doseči je treba, da bo mladina rada čitla demokratične časopise, iz katerih bo pozvela borbenost, nacionalno zvednost in politično znanje. Vsaj v predkrogresnem času bo treba to upoštevati ter se lotiti tega dela, diskutirati z vsemi mladinci o današnjih razmerah, jim razložiti nakane anglo-ameriških imperialistov, ki pripravljajo vojno ter dopisovati v «Delo» o problemih, ki tarejo njih same, pisati kritične članke o delovanju ZKM itd.

Torej, razmahiti moramo mladinsko delovanje v znaku borbe za narodno zvednost in proti kozmopolitizmu po vseh krajih in na vseh področjih javnega življenja, da bomo lahko na našem III. kongresu ponosni na svoje rezultate in bomo jasno dokazali vsem sovražnikom od leve in desne, da je slovenska trzaska mladina enotna in na to svojo enotnost tudi ponosna.

DARKO

Na državni višji realni gimnazij v slovenskim učnim jezikom v Trstu bo otvoritev novega šolskega leta 1954-1955 v ponedeljek 11. oktobra 1954 z začetno šolsko službo božjo v ulici Giustinelli ob 9. uri.

Po končani maši se zberejo učenci razredov v realnim učnim načrtom ob 10.15 uri, učenci razredov v klasičnem načrtu pa ob 11. uri v šolskih prostorih v ulici Lazzaretto vecchio 9-11.

Za državno višje učiteljske in trgovsko akademijo bo otvoritev služba božja v cerkvi Sv. Ivana v soboto 9. t. m. ob 9. uri. Učenci in učesnice se zberejo neposredno v cerkvi. Po cerkvenem opravilu gre do v svoje razreze, kjer dobi pouk nadaljnjo navodila. Redni pouk se začne v ponedeljek 11. oktobra.

USPEŠNI ZRELOSTNIH IZPITOV NA VIŠJI REALNI GIMNAZIJ

V jesenskem roku šolskega leta 1953-1954 so se na Državni višji realni gimnaziji v slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z učnim načrtom realne gimnazije tudi razrede z učnim načrtom klasične gimnazije in liceja, zaključili zrelostni izpiti, ki so dali naslednji izid.

Zrelostni izpit reatine gimnazije so uspešno opravili: Cibic Friderik, Daneu Emil, Ferluga Lucijan, Hrovatin Ivan, Jagodice Darjko, Martelanc Angel, Mohorčič Ljilja, Lokar Aleš, Pipan Egidij, Boie Alojz.

Klasični zrelostni izpit so uspešno opravili: Busechin Ivan, Pavlica Pavel, Petliross Robert, Salvi Benjamin, Salzi Ana, Luin Ljilja, Mihl Savina.

4 kandidati so bili odklonjeni z 2 realne gimnazije in 2 iz klasične gimnazije.

ITALIJANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Rezultati nedeljskih tekem: Bologna-Napoli 1-3, Catania - Udinese 5-0, Genova - Spal 1-1, Lazio - Fiorentina 2-1, Milan - Atalanta 3-1, Novara - Juventus 2-2, Pro Patria - Roma 1-1, Torino - Inter 1-1, Triestina - Sampdoria 3-1, Parma - Legnano 0-0, Salernitana - Padova 0-3, Fiorentina - Livorno 1-3, Piombino - Bari 0-0.

Italijanska ZKM na čast III. kongresa so se odigrale v nedeljo na nogometnem igrišču v Trebach naslednje tekme: Sv. Jakob - Magdalena 10-0, Skedenj - Domjo 2-1.

DROBNE SPORTNE VESTI

DUNAJ - V nedeljo je bila na dunajskem stadionu v Pratu nogometna tekma med reprezentancama Avstrije in Jugoslavije, ki se je končala z neodločenim rezultatom 2-2. Tekmi je prisostvovalo kakih 60.000 gledalcev. Sodil je Nizozemec Horn.

Za teden dni

RADIO DODAJE TRST II.

OPCINE

KINO

NABREŽINA

Prispevki za tisk

Šport doma in v svetu

Se predno je bila dana v javnost uradna vest o podpisu razkazanja STO so v Hrvatinih začeli s pripravami za selitev. Slične prizore, kot nam ga kaže slika iz Hrvatinih, lahko vidimo na zalost te dni v vedno večjem številu po vseh vaseh miljskih hribov, ki so odrezane od svoje občine

nomo po delavcih, niso odgovorili na izsiljevanje nacionalizma. Večinoma so ostali brezbrizni. Pri Sv. Jakobu n. pr. je bilo izredno malo zastav, pač pa smo opazili na breže- vitnih oknih izredno dosti perila, kljub temu da je bilo v torek vreme kaj malo ugodno za sušenje. Seveda je tako za držanje ljudstva silno dražilo prenapetosti, zato so hodili iz- zivat po vseh predmetjih in tudi k Sv. Jakobu. Vendar pa ni prišlo do incidentov. Pobalinski manifestanti so se pove- činoma omejili le na posvke in živje. Seveda so bili naši za- vedni mesčani, zlasti pa delavci pripravljeni odgovoriti na morebitne provokacije.

kakšnim duhom so bili pre- žeti omenjeni italijanski šovinistični manifestanti, nam po- turjuje dejstvo, da se je sililo iz njih vrst besede, ki so za- lele župana samo zato, ker je Slovenec.

V torek so prišli provokato- rji tudi na Prosek in v Križu, toda ni jim uspelo. Zavedni vaščani so jim pokazali pot. Gruča podvignanih manife- stanov je v torek zvečer dala duška svoji nekulturnosti pri Sv. Ivanu, kjer je napadla znano slovensko gostilno «Cap-puzzer», ki je bila, kot je znano, običajno shajališče trzaskih identidivistov in tu- di tamkajšnjih Slovincov. Ma- nifestanti so razbili nekaj oken

policijski uniformi je tedaj iz- strelil v besede: Le počakajte, sedaj vam bomo plačali za vse, kar ste počeli od 1946 dalje». Seveda so naši tovaršji na to reagirali. Toda očuvarji javnega reda se za to niso zmenili, temveč so tov. Slavco Cebulčev - Katro pahnili na svoj avto ter jo odpeljali v za- por. Po energični intervenciji tovaršev so jo naposled le iz- pustili. To se je zgodilo okrog 1. ure ponoči.

Taka so torej dejanja, ki so se dogodila v dveh dneh po podpisu Londonskega sporazu- ma, ki med drugim jamči trz-askim Slovincem celo vrsto pravic. Ali je to začetek, ki nam kaže, kako se bodo dolo-

DISKUSIJA O MLADINSKIH PROBLEMIH

ZA ENOTNO FRONTO slovenske mladine

nestalnosti lahko nemoteno kuhje svoje vojnoključne načrte in v lahokoto pletčjo mladino, okuženo s kozmopolitizmom, v neskratno žrelo brezromarneza življenja, da bi bila ta mladina lahka v bodočnosti uporabljiva za živo hrano njihovih topov. Vsega tega pa so krivci titovci, ki so hoteli, da bi jim postala naša mladina propagandno orodje, s katerim bi dajali duška svoji nacionalistični nestrpnosti proti italijanskemu življu na našem ozemlju, v isti podobnosti s italijanskim iredentističnim aparatom.

Toda slovenska trzaska mladi- na je v veliki meri združena v ZKM, o napredni organizaciji, ki se bori za njene pravice v duhu enakopravnosti, ki se dosled- no bori proti kozmopolitizmu v svojih vrstah in izven njih s tem, da kaže mladini za vzor Sovjet- sko zvezo, v kateri se mladina raznih narodov med sabo ljubi in ohranja svojo narodno zavest, ki ubuja v mladi generaciji po- nos na slavno preteklost svojega naroda in ljubezen do materine- ga jezika. ZKM sledi v tej borbi po poti nesmrtnih junakov To-

dino, jo budi k narodni zavesti, se postavlja dolocene cilje in s tem unčuje kozmopolitično na- vpljavo. Vse se da storiti, kajti kot je rekel tov. Lenin: na svetu ni nič nemogoče. Z revolucionar- nosti, nacionalno zvednost in po- žrtvovnostjo se da marsikaj storiti. Prilagoditvi se je treba vsemu, tudi če je današnja mladina pod hudim vplivom ameriške civilizacije. Ne smemo gledati, da v ZKM vplivamo čim več mladincev, potem pa, ko jih imamo lepo število, pustiti vse delo - samo da je številka ogromna.

Doseči je treba, da bo mladina rada čitla demokratične časopise, iz katerih bo pozvela borbenost, nacionalno zvednost in politično znanje. Vsaj v predkrogresnem času bo treba to upoštevati ter se lotiti tega dela, diskutirati z vsemi mladinci o današnjih razmerah, jim razložiti nakane anglo-ameriških imperi- alistov, ki pripravljajo vojno ter dopisovati v «Delo» o problemih, ki tarejo njih same, pisati kritične članke o delovanju ZKM itd.

Torej, razmahiti moramo mladinsko delovanje v znaku borbe za narodno zvednost in proti kozmopolitizmu po vseh krajih in na vseh področjih javnega življenja, da bomo lahko na našem III. kongresu ponosni na svoje rezultate in bomo jasno dokazali vsem sovražnikom od leve in desne, da je slovenska trzaska mladina enotna in na to svojo enotnost tudi ponosna.

Priznati je treba, da je tesna družitev okoljskih krajev s Trstom zaradi gospodarskih in ostalih stikov še precej razmaja- la in okrnila gibanje, narodno zavest in enotnost slovenske mladi- ne po vaseh. V današnji dobi si namreč vsakdo išče kruha v mestu, vse dela v mestu; zato se ti ljudje čutijo napol meščane, čeprav so iz vasi. Vsekarer je bilo naše ožje zaledje vedno od- visno od Trsta, toda po vojni je hiter dook modernizacije v našo vasi pripravili mladi narodnja ob misli na narodno zavest in na prejšnje množično udejstvovanje v posameznih vaških mladinskih organizacijah. Temu pa je naj- bolj krivca k nam prinesena ame- rikiška civilizacija, polna nemo- ralnosti in ki je dovedla ne- katere ljudi, zlasti pa del mladi- ne v kozmopolitizem. Ta je pa največ zavzel v mestu ob u- godnih prilikah, kot n. pr. tudi in vedno večji gospodarski krizi.

Vse je prepuščeno samemu se- bi, nihče, od malokdaj tudi pred sabo jasno sliko bodočnosti, zra- ven se pa vrstijo dramatični tren- utki, ki so usodni za naše o- zemlje. Mladina, cvet in prihod- nost naroda, pa se zgublja v mo- gnočem vrtincu moderne dobe, značilne po usak dan menojči- se modi, razburilnih dogodkih, slabih in redkokdaj dobrih ve- steh.

In kdo ima od tega največji dobiček? Prav gotovo anglo-ame- riški imperialisti in razni njim- podpretniki, ki v takem ozračju